

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР  
«Київський обласний інститут  
післядипломної освіти  
педагогічних кадрів»  
(протокол від 23.04.2024 р. №4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський  
обласний інститут післядипломної  
освіти педагогічних кадрів»  
  
Віра РОГОВА  
Наказ від «24» квітня 2024 р. № 70

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА  
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ  
БІБЛІОТЕКАРІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ**

**Біла Церква – 2024**

## Пояснювальна записка

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904, та у відповідності до професійних вимог згідно з Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій». Освітня програма також враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898, та в контексті вимог законодавства, зокрема постанов Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 №527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність педагога-організатора, та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі бібліотекознавства та бібліографії, професійного розвитку бібліотечних працівників відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний бібліотекар закладу освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в інформаційному забезпеченні освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

**Мета освітньої Програми:** професійний розвиток бібліотекарів закладів освіти відповідно до державної політики в галузі бібліотекознавства та бібліографії, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей бібліотекарів закладів загальної середньої освіти (далі - ЗЗСО) необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. №988-р., та на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.

### **Основні завдання Програми:**

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей бібліотекарів закладів загальної середньої освіти;
- поглибити й розширити знання бібліотекарів закладів загальної середньої освіти з теорії і практики бібліотечної справи, що забезпечує якісні зміни в інформаційному забезпеченні освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній шкільній системі;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей бібліотекарів закладів загальної середньої освіти;
- удосконалити вміння бібліотекарів закладів загальної середньої освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;
- поглибити й розширити теоретичні знання із фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

### **Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою**

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми в залежності від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та бібліотечного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції / відеолекції / вебінари / відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми / навчальні тренінги / семінари / майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

#### **Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:**

- **для очного навчання:** мультимедійний проєктор; ноутбук, фліпчарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, інтерактивна дошка, сучасне програмне забезпечення, спеціалізоване програмне забезпечення для інтерактивної дошки; швидкісний інтернет-канал для використання під час занять відповідних онлайнресурсів;
- **для дистанційного навчання:** комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

#### **Загальні очікувані результати охоплюють**

##### **Знання й розуміння:**

- сучасних тенденцій розвитку бібліотечної справи загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти та бібліотечної справи;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту повної загальної середньої освіти;
- структури та змісту типової освітньої програми, освітньої програми закладу освіти та типового виховного плану;
- планування освітньої діяльності в закладі загальної середньої освіти;
- академічної свободи бібліотекрів в організації виховного процесу.

##### **Уміння:**

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- формувати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- організовувати бібліотечну діяльність на компетентнісних засадах (прогнозування, проєктування, оцінювання тощо);
- конструювати та реалізувати сучасні освітні програми здобувачів освіти із використанням нових методик згідно з Концепцією «Нова українська школа»;
- формувати в закладі та поза його стінами освітнє середовище, яке сприяє творчій самореалізації учасників освітнього процесу;
- проєктувати власну програму професійно-особистісного зростання – підтримувати й покращувати стандарти професійної діяльності впродовж усього періоду професійної діяльності;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді.

##### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі всіх учнів;

- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

|                                  |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                               |                    |             |           |        |
|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------|-----------|--------|
| 1.                               | Розробник освітньої програми                                               | Зініченко Лариса Василівна, методист вищої категорії інформаційно-ресурсного центру Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів» |                                                                                                               |                    |             |           |        |
| 2.                               | Найменування освітньої програми                                            | Освітня програма підвищення кваліфікації бібліотекарів закладів освіти                                                                                                                                               |                                                                                                               |                    |             |           |        |
| 3.                               | Мета програми                                                              | Формування, розвиток професійних компетентностей                                                                                                                                                                     |                                                                                                               |                    |             |           |        |
| 4.                               | Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника | Бібліотекарі закладів освіти                                                                                                                                                                                         |                                                                                                               |                    |             |           |        |
| 5.                               | Напрямок освітньої програми                                                | Професійна компетентність бібліотекаря                                                                                                                                                                               |                                                                                                               |                    |             |           |        |
| 6.                               | Зміст освітньої програми                                                   | № з/п                                                                                                                                                                                                                | Освітній компонент (модуль, тема)                                                                             | Засоби провадження |             |           |        |
|                                  |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                               | Кількість годин    |             |           |        |
|                                  |                                                                            |                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                               | лекційні           | семінарські | практичні | усього |
|                                  |                                                                            | 1.                                                                                                                                                                                                                   | Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття               | 6                  |             |           | 6      |
|                                  |                                                                            | 1.1.                                                                                                                                                                                                                 | Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу                                                       | 2                  |             |           | 2      |
|                                  |                                                                            | 1.2.                                                                                                                                                                                                                 | Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи | 2                  |             |           | 2      |
|                                  |                                                                            | 1.3.                                                                                                                                                                                                                 | Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традиції та інновацій                                    | 2                  |             |           | 2      |
|                                  |                                                                            | 2.                                                                                                                                                                                                                   | Модуль 2. Професійний, Освітнє середовище НУШ: територія безпеки та розвитку                                  | 2                  | 2           | 16        | 20     |
| 2.1. Інваріантна складова модуля |                                                                            | 2                                                                                                                                                                                                                    | 2                                                                                                             | 10                 | 14          |           |        |

|  |  |                                         |                                                                                 |          |   |           |           |
|--|--|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|----------|---|-----------|-----------|
|  |  | 2.1.1.                                  | Побудова індивідуальної програми професійного розвитку вчителя                  | 2        |   |           | 2         |
|  |  | 2.1.2.                                  | Педагог в системі компетентнісно орієнтованої освіти                            |          |   | 2         | 2         |
|  |  | 2.1.3.                                  | Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності                |          | 2 |           | 2         |
|  |  | 2.1.4.                                  | Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу                            |          |   | 2         | 2         |
|  |  | 2.1.5.                                  | Психологічна підтримка учасників освітнього процесу                             |          |   | 6         | 6         |
|  |  | <b>2.2. Варіативна складова модуля</b>  |                                                                                 |          |   | <b>6</b>  | <b>6</b>  |
|  |  | 2.2..1.                                 | Інклюзивна освіта: теорія і практика                                            |          |   | 6         | 6         |
|  |  | 2.2.2.                                  | Формування команди для розвитку культури демократії в школі                     |          |   | 6         | 6         |
|  |  | 2.2.3.                                  | Комунікативна компетентність педагогічного працівника                           |          |   | 6         | 6         |
|  |  | 2.2.4.                                  | Освітній коучинг як технологія професійного розвитку педагогів                  |          |   | 6         | 6         |
|  |  | <b>3.</b>                               | <b>Модуль 3. Фаховий. Організація роботи бібліотекарів закладів освіти</b>      | <b>4</b> |   | <b>34</b> | <b>38</b> |
|  |  | <b>3.1. Інваріантна складова модуля</b> |                                                                                 | <b>4</b> |   | <b>16</b> | <b>20</b> |
|  |  | 3.1.1                                   | Нормативно-правове забезпечення діяльності освітянських бібліотек України       |          |   | 2         | 2         |
|  |  | 3.1.2.                                  | Планування, звітність та організація роботи бібліотеки закладу освіти           |          |   | 2         | 2         |
|  |  | 3.1.3.                                  | Зміст, завдання і пріоритетні напрями діяльності освітянських бібліотек України | 2        |   | 2         | 4         |
|  |  | 3.1.4.                                  | Формування інформаційної культури учнів закладів загальної середньої освіти     |          |   | 2         | 2         |
|  |  | 3.1.5.                                  | Інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів освітянських бібліотек  | 2        |   | 4         | 6         |
|  |  | 3.1.6.                                  | Комплектування бібліотечних                                                     |          |   | 4         | 4         |

|            |                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |           |          |           |           |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|----------|-----------|-----------|
|            |                                                                             | фондів освітніх закладів                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |           |          |           |           |
|            |                                                                             | <b>3.2. Варіативна складова модуля</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |           |          | <b>18</b> | <b>18</b> |
|            | 3.2.1.                                                                      | Бібліотечно-бібліографічна діяльність бібліотекаря                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |           |          | 6         | 6         |
|            | 3.2.2.                                                                      | Способи активізації пізнавальної діяльності учнів під час вивчення української мови та літератури                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |           |          | 6         | 6         |
|            | 3.2.3.                                                                      | Вивчення сучасної української літератури                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |           |          | 6         | 6         |
|            | 3.2.4.                                                                      | Цифрові технології в освіті                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |           |          | 6         | 6         |
|            | 3.2.5.                                                                      | Комунікативна компетентність педагогічного працівника                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |           |          | 6         | 6         |
|            | 3.2.6.                                                                      | Система роботи з обдарованими дітьми, підготовка їх до участі в конкурсах, олімпіадах                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |           |          | 6         | 6         |
|            | <b>4.</b>                                                                   | <b>Модуль 4. Діагностико-аналітичний</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |           |          | <b>8</b>  | <b>8</b>  |
|            | 4.1.                                                                        | Установче заняття, вхідне діагностування                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |           |          | 2         | 2         |
|            | 4.2.                                                                        | Конференція з обміну досвідом                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |           |          | 2         | 2         |
|            | 4.3.                                                                        | Захист випускних робіт                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |           |          | 2         | 2         |
|            | 4.4.                                                                        | Вихідне діагностування                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |           |          | 2         | 2         |
|            |                                                                             | <b>Разом:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <b>12</b> | <b>2</b> | <b>58</b> | <b>72</b> |
| <b>7.</b>  | <b>Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС</b> | 72 год / 2,4 кредити ЄКТС                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |           |          |           |           |
| <b>8.</b>  | <b>Форма підвищення кваліфікації</b>                                        | Очна, дистанційна, очно-заочна, пролонгована                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |           |          |           |           |
| <b>9.</b>  | <b>Вид підвищення кваліфікації</b>                                          | Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |           |          |           |           |
| <b>10.</b> | <b>Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться</b>                     | Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05<br>Професійні компетентності:<br>А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4);<br>А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7);<br>А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3);<br>Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4);<br>Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3);<br>Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3);<br>В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); |           |          |           |           |

|     |                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                       | В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5);<br>В3 Проектувальна компетентність (В3.1);<br>Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2);<br>Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2);<br>Г3 Оцінювальна-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3);<br>Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3);<br>Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2);<br>Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1) |
| 11. | <b>Очікувані результати</b>                                           | Удосконалення загальних та професійних компетентностей                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 12. | <b>Особа (особи), які виконують освітню програму</b>                  | Рогова В.Б.<br>Плівачук К.В.<br>Пащенко Д.І.<br>Аносова А. М.<br>Бачинська Є. М.<br>Довгань А. І.<br>Часнікова О. В.<br>Зініченко Л.В.<br>Бичевська Л.В.<br>Слободяник Г.І.<br>Луценко Т.М.<br>Плівачук К.В.<br>Заболотний О.В.<br>Борбіт А.В.<br>Шевченко А.М.<br>Ярмутьська І.В.                                                                                                                                                        |
| 13. | <b>Строки виконання програми</b>                                      | Календарний рік                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 14. | <b>Місце виконання освітньої програми</b>                             | КНЗ КОР «КОПОПК»<br>09107, м. Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 37                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 15. | <b>Вартість надання освітньої послуги</b>                             | Собівартість обраховується в залежності від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 16. | <b>Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі</b>               | 25-30 осіб                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 17. | <b>Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації</b> | Свідоцтво про підвищення кваліфікації                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 18. | <b>Забезпечення розміщення</b>                                        | сайт: <a href="https://kristti.com.ua/">https://kristti.com.ua/</a><br>програма:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                             |  |
|-----------------------------|--|
| освітньої програми на сайті |  |
|-----------------------------|--|

## **Модуль 1. Соціально-гуманітарний. Модернізація системи освіти в контексті викликів XXI століття**

### **1.1. Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу**

Роль освіти у формуванні та розвитку людського капіталу: огляд класичних та сучасних підходів. Аналіз програм та національних стратегій розвитку людського капіталу європейських країн та України. Переваги та обмеження у розумінні ролі освіти в процесі формуванні людського капіталу. Розгляд перспектив розвитку освіти та її впливу на людський капітал у майбутньому. Реалізація інноваційного освітнього проєкту на всеукраїнському рівні за темою «Модель національного освітнього технопарку з підвищення якості освіти у викликах воєнного / повоєнного часу».

### **1.2. Педагогічні погляди українського народу на виховання, роль народної педагогіки в розбудові національної школи**

У лекції висвітленні погляди народної педагогіки на роль формування особистості. Розкрито етапи розвитку народної педагогіки та набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури суспільних взаємин, формування у молоді розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової культури.

Розглянуто ідеальний варіант сучасної педагогіки, що базується на інтеграції народної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки загалом, а також передової практики навчання й виховання дітей у сім'ї. Надано приклади використання накопиченого українським народом досвіду у вихованні підростаючого покоління. Наголошено, що актуальним є зараз виховання повноцінної, національно свідомої особистості з почуттям власної гідності, з високими моральними якостями, яка вивчає національні ідеали, традиції, звичаї, обряди українського народу.

Відмічено, що нові вимоги, які ставить сучасне суспільство перед школою, зобов'язують учителів вивчати педагогічну спадщину, втілюючи в загальну практику провідні ідеї народної педагогіки.

### **1.3. Гуманістичні аспекти модернізації освіти в контексті традиції та інновацій**

Філософські підходи до модернізації освіти. Традиціоналізм в освіті: огляд традиційних підходів до освіти. Методологічні принципи виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності. Генеза проявів цих принципів у модернізації освітнього процесу від античних часів до сьогодення. Стандартизація змісту освіти. Аргументи за збереження традицій в освіті. Прогресивізм в освіті. Ідея інноваційного підходу до освіти. Аргументи за впровадження інновацій в освітній процес.

***Очікувані результати за соціально-гуманітарним модулем 1 охоплюють:***

**Знання й розуміння:**

- сутності людського капіталу та його впливу на соціально-економічний розвиток;
- ролі освіти у формуванні кваліфікаційного потенціалу суспільства та індивідуального розвитку кожної особистості;
- впливу освіти на здоров'я, економічний розвиток, соціальну стабільність та культурні процеси;
- суті наступних методологічних принципів виховання: природовідповідності, культуровідповідності та народності;
- способів забезпечення якості іншомовної освіти та рівного доступу до неї;

- цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів для навчання учнів іноземної мови;
- сутності української національної ідеї;
- ролі духовно-морального фактору та духовної свідомості в справі становлення національної ідентичності, мотивації багатьох поколінь українців до захисту своєї України.

#### **Уміння:**

- аналізувати взаємозв'язок між рівнем освіти нації та її економічними показниками;
- синтезувати інформацію щодо ефективних підходів до розвитку освіти для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- створювати стратегії та програми розвитку освіти з урахуванням потреб сучасного ринку праці та соціокультурних вимог;
- використовувати нові досягнення в психології чи фізіології для поліпшення результативності роботи.
- ефективно використовувати можливості цифрових технологій;
- використовувати у практичній діяльності сучасні тенденції викладання й навчання в закладах освіти з урахуванням упровадження дистанційного навчання;
- використовувати нетрадиційні форми уроків для підвищення мотивації учнів до вивчення іноземної мови;
- чітко і переконливо висловлювати думки про історичні аспекти національної ідентичності та ефективно обмінюватися інформацією з іншими.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- підтримка принципу доступності освіти для всіх шарів суспільства, незалежно від соціального статусу чи матеріального стану;
- готовність до впровадження нових методів та технологій у освітній процес для підвищення ефективності освіти;
- усвідомлення важливості знань як основного ресурсу для розвитку суспільства та самореалізації особистості;
- усвідомлення власної ролі у формуванні та розвитку людського капіталу як ключового чинника сталого розвитку суспільства;
- усвідомлення об'єктивної необхідності впровадження інновацій в освітньому процесі при виникненні нових наукових знань у психології, фізіології, антропології;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- постійне вдосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів до вивчення іноземних мов;
- усвідомлення ролі вчителя як фасилітатора освітнього процесу;
- усвідомлення своєї національної ідентичності, але при цьому відкритість для самокритики й вільність від націоналістичних уявлень.

## **Модуль 2. Професійний .Освітнє середовище НУШ: територія безпеки та розвитку**

### **2.1. Інваріантна складова модуля**

#### **2.1.1. Побудова індивідуальної програми професійного розвитку вчителя**

Нормативно-правове забезпечення безперервного професійного розвитку педагогічних працівників. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Керівник закладу освіти». Визначення індивідуальних професійних запитів. Формувального індивідуального плану професійного розвитку.

#### **2.1.2. Педагог в системі компетентнісно орієнтованої освіти**

Виклики сучасного суспільства системі освіти. Основні принципи освіти ХХІ століття. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок

– ключових компетентностей. Учитель – агент змін: коуч, фасилітатор, тьютор, модератор в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Вимоги до педагога Нової української школи.

### **2.1.3. Критерії та індикатори оцінювання якості педагогічної діяльності**

Поняття «критерії оцінювання» та «індикатори якості педагогічної діяльності», їх взаємозв'язок та значення у педагогічній практиці. Розгляд основних видів критеріїв якості педагогічної діяльності відповідно до вимог «Абетки для директора». Пояснення та приклади індикаторів, що відображають кожен із цих критеріїв. Практика оцінювання та самооцінювання педагогічної діяльності. Застосування критеріїв та індикаторів педагогічної діяльності до підготовки до проходження сертифікації та атестації.

### **2.1.4. Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу**

Забезпечення безпеки з закладі освіти відповідно до вимог законодавства. Захист здоров'я учасників освітнього процесу. Безпека на території закладу освіти: контроль доступу та відеоспостереження, безпечний шлях до закладу освіти, проведення профілактичних занять з правил дорожнього руху. Техніка безпеки в кабінетах та лабораторіях, правила безпечного проведення дослідів. Екологічна безпека та гігієна, упровадження екологічно безпечних технологій в освітній процес. Включення тем безпеки життєдіяльності в освітні програми. Проведення занять та тренінгів. Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу.

### **2.1.5. Психологічна підтримка учасників освітнього процесу**

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних освітніх закладах. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти.

Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій, вплив стресу на успішність навчання учнів. Шляхи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самодопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в учнів.

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життєстійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

### ***Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 2***

#### **Знання й розуміння:**

- основних принципів та підходів до побудови індивідуальної програми професійного розвитку вчителя;
- складових професійної компетентності педагога;
- вимог та особливостей професійного розвитку педагогічних працівників в контексті НУШ;

- взаємозв'язку між основними принципами Нової української школи та потребами сучасного суспільства;
- ролі педагога як каталізатора особистісного розвитку учня в умовах нової парадигми освіти;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- сутності критеріїв та індикаторів в оцінюванні якості педагогічної діяльності;
- взаємозв'язку між виконанням критеріїв та досягненням освітніх цілей та завдань;
- сучасних тенденцій розвитку освіти.

#### **Уміння:**

- аналізувати власний досвід, навички та потреби для визначення пріоритетів у професійному розвитку;
- розробляти стратегії та дії для досягнення поставлених цілей;
- застосовувати психологічні методи та техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- планувати свій професійний розвиток, враховуючи вимоги НУШ та потреби власної педагогічної практики;
- упроваджувати засоби самовдосконалення та підвищення кваліфікації для постійного професійного зростання;
- аналізувати педагогічну діяльність із використанням різних критеріїв та індикаторів якості освіти;
- організовувати освітній процес відповідно до компетентнісного підходу.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- позитивне ставлення до постійного вдосконалення своєї професійної компетентності;
- усвідомлення відповідальності за власний професійний розвиток;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість і адаптивність;
- готовність до впровадження нових педагогічних ідей та технологій для покращення власної професійної діяльності;
- здатність об'єктивно оцінювати власну педагогічну діяльність та готовність до безперервного професійного розвитку;
- важливість власного професійного розвитку для реалізації освітніх стандартів;
- готовність до впровадження нових підходів та технологій у роботу на основі результатів оцінювання.

## **2.2. Варіативна складова модуля**

### **2.2.1. Інклюзивна освіта: теорія і практика**

#### **Тема 1. Організація інклюзивного освітнього середовища: алгоритм дій закладу освіти**

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб учнів з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед учнів, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство. Організація професійного розвитку педагогічного колективу з питань інклюзивної освіти, сприяння співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами, упровадження системи моніторингу та оцінювання ефективності інклюзивного середовища.

#### **Тема 2. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами**

Роль та функції психологів та педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його особливостей. Методи та стратегії

психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку учнів, а також виявлення та вирішення можливих труднощів. Взаємодія з батьками учнів та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Кращі практики та інноваційні підходи до психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на забезпечення успішного навчання та розвитку всіх дітей.

Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Адаптаційні стратегії та індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його потреб, можливостей та особливостей. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

### **Тема 3. Урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі**

Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей із різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожного учня: ступінь функціональних можливостей, стиль навчання, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними освітніми труднощами. Стратегії та методики адаптації освітнього процесу до врахування цих особливостей із метою забезпечення успішного навчання та розвитку кожного учня. Співпраця між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу у створенні індивідуалізованих підходів до навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз теоретичних підходів до вивчення вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: теорія розвитку, психологія виховання та специфічні теорії, пов'язані з особливими видами порушень розвитку. Сучасні підходи та методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання. Практичні приклади та рекомендації щодо врахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі планування та виконання навчальних програм для дітей із різними видами особливих освітніх потреб. Інноваційні підходи у сфері освіти, спрямовані на максимальне врахування потреб та індивідуальних особливостей кожного учня.

#### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

##### **Знання і розуміння:**

- теоретичних засад інклюзивної освіти, її цілей, принципів та основних концепцій, розуміння того, що інклюзивна освіта ґрунтується на ідеї включення всіх учнів у освітній процес, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб, знання історії розвитку інклюзивної освіти та міжнародних стандартів;
- методів та підходів до реалізації інклюзивної освіти в закладах освіти, включаючи розробку індивідуальних програм розвитку та індивідуальних навчальних планів та програм, використання різноманітних методів навчання та оцінювання, а також підтримку соціально-емоційного розвитку учнів;
- важливості співпраці між усіма учасниками освітнього процесу, включаючи вчителів, батьків, психологів та інших спеціалістів, у досягненні спільної мети – створення інклюзивного середовища, яке забезпечує розвиток кожного учня.

##### **Уміння:**

- аналізувати теоретичні підходи та концепції інклюзивної освіти, включаючи її історію розвитку та міжнародні стандарти;
- застосовувати засоби та методи інклюзивної педагогіки для створення сприятливого освітнього середовища для всіх учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби;

- співпрацювати з батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу для ефективної реалізації інклюзивної освіти;
- оцінювати ефективність інклюзивного середовища та розробляти стратегії для його подальшого вдосконалення;
- виявляти та адаптувати навчальні матеріали та методики з урахуванням різних особливих освітніх потреб учнів;
- ефективно застосовувати теоретичні знання про інклюзивну освіту в практичній діяльності освітніх закладів та сприяти успішному навчанню та розвитку всіх учнів.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- повага до різноманітності – цінність індивідуальності кожного учня та важливість створення середовища, де кожен може розвиватися та відчувати себе прийнятим;
- усвідомлення справедливості, рівності права всіх дітей на якісну освіту та доступ до освітніх можливостей, незалежно від їхніх особливих освітніх потреб;
- розуміння труднощів, із якими можуть зіткнутися діти з особливими освітніми потребами, відчуття емпатії. Виявлення толерантного ставлення до інакшості та готовність до співпраці та взаєморозуміння з усіма учасниками освітнього процесу. Відкритість до нових знань та методів, використання можливостей вивчення нових підходів та методик, спрямованих на покращення інклюзивної практики. Відкритість до використання інноваційних засобів та стратегій для досягнення кращих результатів у навчанні та розвитку всіх учнів;
- відповідальність, розуміння важливості своєї ролі у створенні інклюзивного середовища та готовність до співпраці з колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу для досягнення спільної мети.

### **2.2.2. Формування команди для розвитку культури демократії в школі**

#### **Тема 1. Демократичне врядування**

Принципи демократичного врядування. Участь – основа демократичної культури школи. Шкільні правила на основі цінностей демократії.

#### **Тема 2. Командна взаємодія**

Командотворення: формування команди, тимбілдінг. Ролі та лідерство у командах. Фасилітація – як інструмент взаємодії та розвитку команд. Методи фасилітації, мотивації учасників, досягнень результатів роботи в команді.

#### **Тема 3. Життєздатність команди**

Створення команди для виконання завдання, прояву ролей та командного лідерства, Можливості мотивації до участі у команді. Зростання через лідерство в команді. Діяльність шкільних команд. Мотивація учасників/учасниць команди.

#### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

##### **Знання і розуміння:**

- принципів демократії в школі;
- сутності поняття «команда», ролі та лідерства в команді, «фасилітація», сфери її застосування;
- ролі та рис фасилітатора;
- ризиків у роботі команди;
- особливостей методів фасилітації та командного лідерства у школі.

##### **Уміння:**

- практично застосовувати методи фасилітації в діяльності команд;
- розробляти алгоритм фасилітаційної зустрічі зі шкільною командою;
- визначати способи мотивації до участі в команді;
- моделювати можливості для лідерства кожного/-ї завдяки командній роботі.

##### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- переваги культури демократії у школі;

- ціннісне ставлення до членів команди;
- важливість ролі лідера для підтримки команд.

### **2.2.3. Комунікативна компетентність педагогічного працівника**

#### **Тема 1. Культура мовлення педагогічного працівника**

Зміст та критерії поняття культури мовлення. Культура мовлення як важлива передумова ефективної комунікативної діяльності педагога. Належна культура мовлення – свідчення розвинутого інтелекту й високої загальної культури особистості.

Правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність мовлення. Удосконалення усного мовлення та мовленнєвої імпровізації.

#### **Тема 2. Новації Українського правопису**

Правописні зміни, закріплені новою редакцією Українського правопису. Орфоепічні й орфографічні норми. Фемінітиви в українській мові.

#### **Тема 3. Диджитал-етикет освітнього простору**

Поняття диджитал-етикет (нетикет). Загальні принципи цифрового етикету. Правила віртуальної комунікації. Кодекс диджитал-етикету закладу освіти. Національний текст на цифрову грамотність (цифрограм для освітян). Мовний етикет службових відносин в умовах євроінтеграції.

### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

#### **Знання і розуміння:**

- основних ознак (критеріїв) культури мовлення;
- норм літературної мови;
- важливості дотримання критеріїв культури мовлення та їхнього значення для розвитку мови в цілому;
- норм та принципів диджитал-етикету.

#### **Уміння:**

- дотримуватися норм вимови й наголошування слів, слововживання, побудови висловів, точності, ясності, чистоти, логічності, багатства, доречності мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету;
- редагувати написане;
- доречного використання мовних засобів відповідно до ситуації спілкування.;
- спілкуватися у віртуальному просторі, створювати кодекс диджитал-етикету закладу освіти.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- відповідальність та самостійність у питаннях удосконалення культури мовлення;
- усвідомлення необхідності дотримання правил віртуальної комунікації;
- усвідомлення важливості постійного навчання та саморозвитку, формування професійної репутації, іміджу.

### **2.2.4. Освітній коучинг як технологія професійного розвитку педагогів**

#### **Тема 1. Освітній коучинг як інноваційна технологія розкриття внутрішнього потенціалу особистості**

Чим викликаний інтерес до освітнього коучингу. Техніки освітнього коучингу. Цілі коучингу в освіті. Чотири базові етапи коучингу.

#### **Тема 2. Особливості занять в стилі коучингу**

Універсальність освітнього коучингу. партнерське комунікативне співробітництво; розкриття потенціалу особистості для досягнення максимально значущого результату; супровід учня, що дозволяє переміститися із зони проблеми в зону ефективного її рішення; сприяння й допомога особистості в пошуку її власних рішень; підтримка учня за індивідуальною освітньою траєкторією.

#### **Тема 3. Ключові компетенції педагога-коуча**

4 головні елементи коучингової взаємодії. Уміння будувати партнерські відносини. Системне та позитивне мислення. Основа коучингу: партнерство, розкриття потенціалу, результат.

### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

#### **Знання і розуміння:**

- умов, спрямованих на ефективну організацію процесу пошуку учнем шляхів досягнення важливих для нього цілей і вибору оптимального темпу просування;
- інноваційних методик і технологій;
- ключових моментів коучингу.

#### **Уміння:**

- встановлювати партнерські взаємовідносини між учнями; визначати завдання для досягнення конкретної мети;
- досліджувати поточну ситуацію чи проблему;
- визначати внутрішні й зовнішні перешкоди на шляху до результату;
- аналізувати можливості для подолання труднощів у вирішенні проблеми;
- домовлятися про те, що конкретно повинно бути зроблено і у які терміни.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- позитивне ставлення до загальнолюдських цінностей;
- демонстрація ціннісного ставлення до учасників освітнього процесу;
- визначення важливості використання освітнього коучингу.

## **Модуль 3. Фаховий. Організація роботи бібліотекарів закладів освіти**

### **3.1. Інваріантна складова модуля**

#### **3.1.1. Нормативно-правове забезпечення діяльності освітянських бібліотек України**

Законодавство в галузі бібліотекознавства та бібліографії. Цілісне бачення реформи «Нова українська школа». Оновлення змісту освіти та бібліотечної діяльності. Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Структура Державного стандарту базової середньої освіти. Ціннісні орієнтири базової освіти. Впливи реформування на освітній процес. Організація діяльності бібліотеки в умовах дистанційного навчання. Обмін кращими практиками щодо реорганізацій бібліотек закладів освіти.

#### **3.1.2. Планування, звітність та організація роботи бібліотеки закладу освіти**

Планування як метод управління розвитком бібліотеки та вдосконалення її роботи. Наукове осмислення стратегічного управління, як основи планомірного розвитку бібліотеки. Поточне планування в роботі бібліотеки. Планування інноваційної політики в бібліотеках: етапи та методи. Стратегічне планування: тенденції й завдання на сучасному етапі. Формування нової моделі сучасної бібліотеки.

#### **3.1.3. Зміст, завдання і пріоритетні напрями діяльності освітянських бібліотек України**

Мережа освітянських бібліотек. Специфіка роботи бібліотек закладів освіти. Напрями діяльності бібліотек. Система науково-методичного забезпечення діяльності освітянських бібліотек. Теоретичні та практичні завдання. Вимоги щодо структури, змісту та діяльності освітянських бібліотек. Особливості функціонування шкільних бібліотек у Новій українській школі.

### **3.1.4. Формування інформаційної культури учнів закладів загальної середньої освіти**

Складові інформаційної революції. інформаційна культура, інформаційне середовище, культура пізнання, знання культури. Філософсько-соціальні проблеми інформації. Інформаційне середовище як фактор формування духовних цінностей. Концепція формування інформаційної культури.

### **3.1.5. Інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів освітніх закладів**

Особливості обслуговування користувачів бібліотек освітніх закладів: сутність, механізм, бібліотечні інструменти, спільні й відмінні риси. Реалізація підходів до організації сучасного бібліотечного обслуговування. Поняття «бібліотечне обслуговування», «користувач бібліотеки». Основні принципи бібліотечної діяльності: принцип плюралізму; принцип діалогічності; принцип краєзнавчого підходу. Використання основних трьох видів наочностей. Бібліотечно-бібліографічні послуги: комунікативні послуги; консалтингові, освітні, сервісні. Основні напрями бібліотечно-бібліографічного обслуговування: індивідуальне, групове, фронтальне бібліотечно-бібліографічне.

### **3.1.6. Комплектування бібліотечних фондів освітніх закладів**

Організація та формування фондів бібліотек освітніх закладів. Основні поняття теорії та практики бібліотечної діяльності. Діяльність щодо комплектування фонду бібліотеки, основні параметри фонду бібліотеки закладу освіти, організація роботи щодо обліку та переобліку фонду, шифрування та розстановка літератури.

### ***Очікувані результати за інваріантною складовою модуля 3***

#### **Знання й розуміння:**

- нормативно-правових основ, законодавчих актів у бібліотечній справі;
- сутність і зміст освітніх галузей Державного стандарту базової середньої освіти;
- змісту основних ідей, принципів побудови бібліографічної діяльності;
- методів і прийомів організації бібліотечних фондів закладів освіти;
- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних національних та регіональних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.
- розвивати в учнів ключові компетентності та наскрізні вміння, спільні для всіх компетентностей; формувати готовність до їх застосування в навчальних та життєвих ситуаціях;
- принципів академічної свободи бібліотекаря та принципів академічної доброчесності.

#### **Уміння:**

- організовувати роботу бібліотеки відповідно до вимог законодавства;
- організовувати бібліотечну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ;
- визначати предметний зміст і послідовність опрацювання освітнього процесу з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти;
- формулювати об'єктивні й зрозумілі для учнів навчальні цілі, визначати критерії оцінювання;
- реалізовувати принципи академічної свободи;
- використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси та сервіси для ефективного забезпечення освітнього процесу, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності власного професійного розвитку в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей;
- готовність до партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу;
- здатність критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов'язаних із використанням цифрових технологій.

### **3.2. Варіативна складова модуля**

#### **3.2.1. Бібліотечно-бібліографічна діяльність бібліотекаря**

Моделювання бібліотечно-бібліографічної діяльності на основі чинних нормативних документів. Формування професійних компетентностей. Використання інформаційно-комунікаційних технологій. Зміна різних видів діяльності бібліотекаря. Створення бібліотекознавчої продукції

#### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

##### **Знання і розуміння:**

- необхідності створення умов для бібліотечно-бібліографічної діяльності та формування бібліотекознавчих новичок;
- прийомів і способів діяльності;

##### **Уміння:**

- обирати найдоцільніші форми, методи бібліотекознавчої роботи з метою створення бібліографічної продукції;
- створювати анотації, обробляти вторинні документи.

##### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- усвідомлення важливості формування бібліотечно-бібліографічних знань з дотриманням авторських прав.

#### **3.2.2. Способи активізації пізнавальної діяльності учнів під час вивчення української мови та літератури**

##### **Тема 1. Організація пізнавальної діяльності на уроках української мови та літератури**

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Ознаки пізнавальної активності: готовність до роботи, прагнення до самостійної діяльності, якість роботи, шляхи вибору оптимальних шляхів розв'язання завдань. Як мотивувати й зацікавити учнів / учениць.

Організація сприйняття навчального матеріалу учнями / ученицями, під час якої засвоєння знань відбувається шляхом розкриття взаємозв'язків між явищами, порівняння нової інформації з відомою, конкретизації, узагальнення, оцінки навченості. Формування пізнавального інтересу.

Інструменти для активізації пізнавальної діяльності. Активізація пізнавальної діяльності шляхом упровадження інтерактивних технологій.

##### **Тема 2. Співробітництво й навчальний діалог на уроках української мови та літератури**

Залучення учнів / учениць до активного здобування знань (евристична бесіда, «мікрофон», «робота в групах», «робота в парах», «мозковий штурм», «проекти» тощо). Зв'язок теорії з практикою, розвиток нестандартного стилю мислення, рефлексивної сфери мислення, створення атмосфери співробітництва, розвиток навичок спілкування. Активності на уроках української мови та літератури. Технології розвитку критичного мислення. Залучення учнів / учениць до читання та сприйняття прочитаного.

### **Тема 3. Моделювання сучасного уроку української мови та літератури**

Моделювання сучасного уроку української мови та літератури на основі чинних підручників для закладів загальної середньої освіти. Формування компетентностей і цінностей. Створення ситуації успіху. Використання інформаційно-комунікаційних технологій. Зміна різних видів робіт на уроці. Створення позитивної емоційної атмосфери.

#### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

##### **Знання і розуміння:**

- необхідності створення умов для розвитку й самореалізації особистості та формування пізнавального інтересу учнів / учениць на уроках української мови й літератури;
- прийомів і способів психолого-педагогічного впливу на учнів / учениць, що спрямовані на розвиток у них творчого самостійного мислення, активізації пізнавальної діяльності, формування творчих навичок і вмінь, удосконалення навичок комунікації;
- складників пізнавальної активності: мотиваційних (потребі в пізнанні, прагненні до самовдосконалення); психічних якостей (емоційного сприйняття, творчої уяви, мислення, мовленнєвої компетентності); інструментальних (форм, методів, технологій);
- критеріїв визначення рівня активізації діяльності: інтенсивність діяльності; ініціативність; позитивне ставлення до діяльності (інтерес, добросовісність); самостійність; усвідомлення діяльності; старанність; зацікавленість у досягненні мети; питання учня до вчителя, схильність до аналізу помилок; використання під час відповіді додаткового матеріалу; вибір складного завдання; відсутність необхідності контролю, бажання виконати завдання, незважаючи на труднощі.

##### **Уміння:**

- обирати найдоцільніші форми, методи організації навчання з метою активізації пізнавальної діяльності учнів / учениць;
- створювати комфортні умови навчання, за яких учень / учениця відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність;
- постійно активно взаємодіяти з учнями / ученицями.

##### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- усвідомлення важливості формування компетентностей учнів / учениць під час вивчення української мови та літератури, активізації пізнавальної діяльності.

### **3.2.3. Вивчення сучасної української літератури**

#### **Тема 1. Розгляд історико-культурних умов становлення і розвитку сучасної української літератури**

Розширення уявлення про зміст та організацію вивчення сучасних художніх творів у шкільному курсі української літератури. Історико-культурна ситуація наприкінці ХХ- на початку ХХІ ст. З'ява нового літературного покоління. Найвагоміші здобутки сучасної літератури.

#### **Тема 2. Ознайомлення з основними положеннями Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія»**

Визначення причинно-наслідкових зв'язків між несформованістю вміння читати й інтелектуальними й культурними факторами. Упровадження сучасних читацьких технік в освітній процес на рівні загальної середньої освіти; уведення методів інноваційного розвитку читання до освітніх програм закладів загальної середньої освіти; інтерактивні методи та ігрові техніки читання в освітньому процесі; організація й проведення заходів інформаційно-промоційного характеру щодо кореляції читання й життєвого успіху.

#### **Тема 3. Аналіз та інтерпретація сучасних художніх творів**

Розвиток уміння бачити глибокі закодовані сенси художніх творів, їх споглядання під різними кутами зору й найбільш відповідний метод аналізу; розуміння властивостей літератури як мистецтва слова; виокремлення характерних рис літературних напрямів, течій, шкіл, стилів, жанрів.

### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

#### **Знання й розуміння:**

- теоретичних аспектів жанру історичного роману, його особливостей у світлі авторського світогляду й естетичних поглядів сучасних письменників;
- специфіки жанрової та стильової моделі роману крізь призму традиційних та новаторських чинників художнього історизму;
- особливостей художньої репрезентації авторського бачення історичного минулого у сучасних творах;
- особливостей стилю і поетики творчості, філософсько-естетичних поглядів сучасних поетів;
- феномену «жіночої прози» та його ключових рис;
- значення українського фемінного дискурсу в літературному та загальнокультурному контексті.

#### **Уміння:**

- визначати художні (змістові і формальні) ознаки української жіночої прози ХХІ ст.;
- орієнтуватися у феміністичному дискурсі прози сучасних письменників;
- аналізувати жанрово-стильові модифікації текстів;
- проаналізувати психологію характерів героїв;
- визначити місце та роль історичної романістики в контексті сучасного літературного процесу.

#### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- здійснення професійної діяльності з урахуванням принципів дитиноцентризму, розвитку особистості, педагогіки партнерства;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, готовність стати на захист України, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- здатність критично оцінювати творчий потенціал письменника.

### **3.2.4. Цифрові технології в освіті**

#### **Тема 1. Інформаційно-комунікаційні технології в НУШ**

Диджиталізація. Технологія проведення вебінарів. Особливості інтерактивних уроків. Медіаграмотність.

#### **Тема 2. Програмні засоби для успішного дистанційного навчання**

Інструменти віддаленого доступу до ПК учня. Налаштування програмного забезпечення. Програмні засоби на мобільний телефон.

#### **Тема 3. Хмарні технології**

Теорія хмарних технологій. Особливості роботи та порівняння середовищ. Сайти, опитування, інтерактивні дошки, презентації, документи. Спільна робота.

### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

#### **Знання й розуміння:**

- вітчизняного та міжнародного нормативно-правового забезпечення цифровізації суспільства та освіти;
- особливостей та відмінностей організації освітнього процесу в умовах відкритої освіти за допомогою дистанційних платформ;
- ознак кібератак, онлайн-злочинів, методів захисту від них; правових та етичних норм використання цифрових технологій та сервісів; основних правил безпечної поведінки в мережі Інтернет;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних національних та регіональних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

**Уміння:**

- використовувати цифрове освітнє середовище для навчання, моніторингу та контролю його якості, залучати до розбудови цифрового освітнього середовища зацікавлених осіб та організації;
- відрізняти довірені інформаційні джерела від шахрайських, розпізнавати маніпулятивні впливи, що здійснюються через глобальну мережу інтернет та засоби масової інформації;
- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси, упорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей та їхніх потреб;
- використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси та сервіси для забезпечення ефективного управління освітнім процесом, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти;
- використовувати професійні онлайн-спільноти для професійного розвитку та реалізації професійних ідей та проєктів, а також цифрові інструменти для професійного спілкування.

**Диспозиції (цінності, ставлення):**

- здатність критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов'язаних із використанням цифрових технологій;
- мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері за допомогою цифрових технологій та електронних (цифрових) освітніх ресурсів;
- мотивація до проєктування, створення, поширення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів для власної педагогічної діяльності.

**3.2.5. Комунікативна компетентність педагогічного працівника****Тема 1. Культура мовлення педагогічного працівника**

Зміст та критерії поняття культури мовлення. Культура мовлення як важлива передумова ефективної комунікативної діяльності педагога. Належна культура мовлення – свідчення розвинутого інтелекту й високої загальної культури особистості.

Правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність мовлення. Удосконалення усного мовлення та мовленнєвої імпровізації.

**Тема 2. Новації Українського правопису**

Правописні зміни, закріплені новою редакцією Українського правопису. Орфоепічні й орфографічні норми. Фемінітиви в українській мові.

**Тема 3. Диджитал-етикет освітнього простору**

Поняття диджитал-етикет (нетикет). Загальні принципи цифрового етикету. Правила віртуальної комунікації. Кодекс диджитал-етикету закладу освіти. Національний текст на цифрову грамотність (цифрограм для освітян). Мовний етикет службових відносин в умовах євроінтеграції.

***Очікувані результати за варіативним спецкурсом*****Знання і розуміння:**

- основних ознак (критеріїв) культури мовлення;
- норм літературної мови;
- важливості дотримання критеріїв культури мовлення та їхнього значення для розвитку мови в цілому, формування особистого іміджу, ділової репутації педагога;
- норм та знання принципів диджитал-етикету.

**Уміння:**

- дотримуватися норм вимови й наголошування слів, слововживання, побудови висловів, точності, ясності, чистоти, логічності, багатства, доречності мовлення, а також правил мовленнєвого етикету;
- редагувати написане;
- доречно використовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування;

- спілкуватися у віртуальному просторі;
- створювати кодекс диджитал-етикету закладу освіти.

**Диспозиції (цінності, ставлення):**

- розвинута відповідальність та самостійність у питаннях удосконалення культури мовлення;
- усвідомлення необхідності дотримання правил віртуальної комунікації;
- усвідомлення важливості постійного навчання та саморозвитку, формування професійної репутації, іміджу.

### **3.2.6. Система роботи з розвитку лексичної, граматичної та стилістичної компетентності здобувачів освіти**

#### **Тема 1. Критерії оцінювання змісту власного висловлення здобувача освіти**

Змістовий вияв критерію оцінювання навчальних досягнень учнів. Мовленнєве оформлення – відповідність роботи орфографічним, пунктуаційним, лексичним, граматичним і стилістичним нормам української мови.

#### **Тема 2. Фактори успішного оцінювання мовного оформлення власного висловлення здобувача освіти**

Лексичні, граматичні, стилістичні помилки. Ілюстративна добірка найпоширеніших випадків лексичних, граматичних, стилістичних помилок.

#### **Тема 3. Моніторинг якості роботи вчителя з оцінювання власних висловлень за критерієм**

Лінгвістична фаховість учителя, під якою можна розуміти знання ним норм сучасної української літературної мови й уміння застосовувати ці знання на практиці. Рецептна уважність, під якою можна розуміти його здатність у процесі рецепції тексту власного висловлення помічати всі випадки невідповідності писемного мовлення учасника тестування нормам сучасної української літературної мови. Аксономічна спроможність учителя, під якою можна розуміти його здатність відносити помічені в тексті власного висловлення мовленнєві невідповідності до якогось класу в наперед визначеній таксономії невідповідностей (класифікації помилок).

#### ***Очікувані результати за варіативним спецкурсом***

##### **Знання й розуміння:**

- норм сучасної української літературної мови, критеріїв оцінювання змісту, мовного, мовленнєвого оформлення, видів лексичних, граматичних, стилістичних помилок власного висловлення здобувачів освіти.

##### **Уміння:**

- застосовувати знання норм сучасної української літературної мови, критеріїв оцінювання мовного, мовленнєвого оформлення;
- методично правильно оцінювати зміст власного висловлення здобувача освіти, помічати всі випадки невідповідності писемного мовлення нормам сучасної української літературної мови, відносити помічені в тексті власного висловлення мовленнєві невідповідності до якогось класу в наперед визначеній таксономії невідповідностей (класифікації помилок).

##### **Диспозиції (цінності, ставлення):**

- здатність цінувати українську національну культуру, формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти, формувати й розвивати в учнів ключові компетентності та вміння спільні для всіх компетентностей;
- здатність розвивати в учнів критичне мислення, добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти.

#### **Рекомендовані джерела**

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна

- синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
2. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. *Директор школи*. 2018. № 23-24, С. 10-20.
  3. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDS>
  4. Баліка Л.М. Історіографія проблеми формування інтересу до читання в учнів у процесі роботи шкільної бібліотеки. Педагогічний дискурс : зб. наук. праць / Ін-т педагогіки НАПН України, Хмельниц. гуманіт.-пед. акад. 2013. Вип. 15, С. 30–34.
  5. Бардашевська А. Організація читання сучасної дитини: на шляху до нової моделі. *Світ дитячих бібліотек*. 2018. № 4/5, С. 56–57.
  6. Бахтіна Г.П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: <http://kpi.ua/1102-7>.
  7. Безпека під час навчання: рекомендації щодо організації укриття. URL: <https://bit.ly/3YITGVN>
  8. Березівська Л.Д. В.О. Сухомлинський про читання як засіб формування культури духовних потреб дитини. Педагогічний альманах : зб. наук. праць. 2015. Вип. 26, С. 10–16.
  9. Бех І.Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. *Рідна школа*. 2011. № 8-9, С. 9-14.
  10. Бібліотекар як учасник процесу читання та його популяризатор / уклад. М. Талалаєвська ; відп. ред. І. Цуріна. Київ : НПБУ, 2016. 43 с.
  11. Бібліотеки, видавці та підтримка читання в глобальному інформаційному суспільстві : VI Всеукр. наук.-практ. конференція «Бібліотека і книга в контексті часу» (22 травня 2019 р., НПБУ, м. Київ). 2019. 137 с.
  12. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с. URL: <https://bit.ly/3WgK1Ou>
  13. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В., Чуєв П.М. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3BypwoI>
  14. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4, С. 12-17.
  15. Взаємодія у школі: 6 прикладів змін через партнерство. Посібник МОН України URL: [https://38d34c07-6455-4caa-9ab77d37e22181e3.filesusr.com/ugd/417f51\\_002e0e562bd04458b040e24238550 cd8.pdf](https://38d34c07-6455-4caa-9ab77d37e22181e3.filesusr.com/ugd/417f51_002e0e562bd04458b040e24238550 cd8.pdf)
  16. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3Vmanig>
  17. Від медіаграмотності до медіакультури : бібліогр. покажчик. Наук.-пед. бібліотекам Миколаєва / упоряд. Л.В. Шутяк. Миколаїв, 2016. 45 с. URL: <https://library.mk.ua/resurses/vidanya/2015-2016/>
  18. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Харків : Основа, 2007. 302с.
  19. Воронова С.В. Коуч-технологія для директора школи. *Управління школою*. 2018. №31-33, С. 80-94.
  20. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2007. 190 с.
  21. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України*. 2009. № 2 (63), С. 51-60.
  22. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3, С. 23-30.
  23. Гондарева Г.В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 2, С. 260-264.
  24. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с.

25. Гранчак Т. Бібліотечно-інформаційна діяльність і медіаграмотність. Вісник Книжкової палати. 2018. № 3, С. 40–43. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp\\_2018\\_3\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2018_3_11)
26. Грипич С.Н., Буравкова Л.М. Інформаційна культура: теоретичні засади та досвід : навч. посібник / за заг. ред. С.Н. Грипич. Рівне : О. Зень, 2017. 366 с.
27. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
28. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2007. С. 38-41.
29. Державний стандарт базової загальної освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
30. Деякі питання організації та проведення супервізії : Наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
31. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
32. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан та ін.; за заг. ред. М.А. Скидана. Київ: Атіка, 2007. 92 с.
33. Дубицкий А.Е., Семенов І.А., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. Київ: Здоров'я, 1993. 462 с.
34. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / Богомолець О.В. та ін.; за ред. Богомолець О.В., Роціна Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с.: іл.
35. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / автор-укладач Н.П. Наволокова. Харків : ВГ «Основа», 2009. 176 с.
36. Епідеміологія / А.А. Васильченко та ін. Київ: Здоров'я, 1993. 464 с.
37. Євтух М.Б., Пінковська Е.А., Черкашина Т.В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 400 с.
38. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. 2021. № 9(195), С. 16-20.
39. Іллїна О.В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя в історії педагогічної думки. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету*. 2018. № 24, С. 63-66.
40. Інклюзивна освіта: навчальний посібник / М. Порошенко та ін. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
41. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посібник. Київ, 2018. 174 с.
42. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.- укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
43. Інформаційно-пошукова культура : практ. рекомендації / уклад. Т.В. Мірохіна ; відп. за вип. В.С. Білоус. Вінниця, 2016. 20 с. URL: [http://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna\\_bibliot/2016/pract\\_recomend.pdf](http://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna_bibliot/2016/pract_recomend.pdf).
44. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. 2005. № 9-10, С.4-10.
45. Книш І.В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку ХХІ століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І.П. Мозгового. 2018. С. 48-49.
46. Коберник О.М. Проєктивна педагогіка і національна школа. *Шлях освіти*. 2006. № 7, С. 7-9.
47. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>. (дата звернення: 30.11.2022).
48. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. *Відомості Верховної*

*Ради (BBP)*, 2013, № 34-35, ст. 458.

49. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навч.-метод. посібник для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.
50. Коноваленко Ю. Тьютори, Едвайсери, Коучі, Фасилітатори, Ментори, Наставники – розбираємось хто це. 2017. URL: <https://bit.ly/3UjIRjX>
51. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>
52. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) : схвалено президією Нац. акад. пед. наук України 21 квіт. 2016 р. / Ін-т соціал. та політ. психології НАПН України ; за ред. Л.А. Найдьонової, М.М. Слюсаревського. Київ, 2016. 19 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity/>
53. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
54. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». URL: [http://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/54258](http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258)
55. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 3 (28), С. 117-129.
56. Костюк А.В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 2, С. 85-89.
57. Коханова О. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навч.-метод. посібник. Київ: Вид-во ПП Щербатих О.В., 2011. 104 с.
58. Кремень В.Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
59. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. *Джерело педагогічної майстерності*. 2008. № 2, С. 32-37.
60. Куля О.М. Патріотичне виховання школярів на традиціях українського народу. Виховна робота в школі. 2017. № 2, 2017. С. 9-11.
61. Лукіянчук А.М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. 2010. Вип. 7, С. 370-381.
62. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків : ВГ «Основа», 2008. 320 с.
63. Максименко С.Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. *Психолог*. 2005. № 1, С. 19-22.
64. Мірошник О.Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. *Психологія і особистість*. 2015. №1 (7), С. 162-173.
65. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 2-15.
66. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. *Психологія і суспільство*. 2016. № 1, С. 96-112.
67. Навчаємо мислити критично: посіб. для вчителів / авт.-укл.: О.І. Пошетун, І.М. Сущенко. Дніпро: ЛІРА, 2016. 144 с.
68. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
69. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень *За медичні права*. Квітень 2011. № 4, С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
70. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
71. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
72. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників / Н. Морзе та ін. Ел.факсове видання *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 1-53. Київ, 27-28.09.2019. URL: <https://bit.ly/3ineA6B>

73. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівня акредитації / В.С. Тарасюк та ін.; ред. В.С. Тарасюк. Вінниця : Нова Книга, 2007. 144 с.: рис., табл.
74. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади : монографія / Л.Б. Лук'янова та ін. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
75. Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій : методичні рекомендації для позашкільця / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL : <https://bit.ly/3VVlO0D>
76. Палько Т.В. Психологічна програма розвитку рефлексії в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Т. 1. Вип. 41, С. 163-168.
77. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
78. Побірченко Н.А. Психодіагностика професійної ідентичності майбутніх вчителів : методичні рекомендації. Київ : БЦФ ТОВ «Дельфін», 2010. 45 с.
79. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
80. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посібник. Київ : Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
81. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посібник. Київ, 2020. 104 с.
82. Пометун О.І., Сущенко І.М. Основи критичного мислення: метод. посібник для вчителів. Дніпро: ЛПРА, 2016. 156 с.
83. Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» : Закон України від 21 травня 2009 року № 1388–VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2009, № 39, ст. 557.
84. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
85. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, Наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
86. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
87. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
88. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова КМУ від 09.01.2014 №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>
89. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту : Постанова КМУ від 27.09.2017 №733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text>
90. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 №2778–VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2011, № 24, ст. 168.
91. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
92. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
93. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 31, ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463->

## 20#Text

94. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
95. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / пер. з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
96. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
97. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка . Київ : ІЗМН, 1997. 232 с.
98. Степанова Н.М., Кудін В.С. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152 с.
99. Степико М.. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQpcxT>
100. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
101. Стрельников В.Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. *Постметодика*. 2010. № (6)97, С. 15-21.
102. Супрунець Т.А. Аксиоматичні ядра головних соціологічних підходів стосовно довіри та довірчих відносин. *Міжнародний науковий форум : соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2013. Вип. 13, С. 43-55.
103. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А. та ін.; наук. ред., передм. О.І. Пометун. Київ : Плеяди, 2006. 220 с.
104. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. *Проблеми освіти: наук.-метод. збірник* / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. 2015. Вип. 83. Ч. 2, С.102-107.
105. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : Наказ МОН України від 10.12.2021 №1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
106. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад.: Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В. Київ, 2018. 6 с.
107. Удовиська Т.А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). *Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис*. 2013. Вип. 31. Т. VIII (50), С. 407-416.
108. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен: зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи». 2010. Вип. 34, С.133-139.
109. Цуркан Т.Г., Красій Н.Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 10 (54), С. 313-318.
110. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидання, 2012. 224 с.
111. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. *Молодь і ринок*. 2012. № 12, С. 136-139.
112. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / пер. з англ. Г. Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
113. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна проблема шкільного літературного навчання. *Наукові записки*. 2009. № 1, С. 69-71.